

a támlájára könyökölve suttogó hangon kezdett beszélni a vitaegylet ügyeiről. Lewisham alig hallgatott rá és röviden felelt. Mi köze van neki ezekhez a gyerekségekhez? Végül Smithers leforrta távozott és a bejáratnál Parksonnal találkozott össze. Parkson, mellékesen megjegyezve, a kínos jelenet óta nem beszélt Lewishammal. Nagy kört írt le az asztal vége felé s elkerülve a helyet, a hol Lewisham ült, nyílt módon és méltó kifejezéssel jelezte, hogy nem veszi észre Lewishamnak bántó jelenlétét.

Lewisham két irányban kutatott. Valami módot akart felfedezni, hogy saját működésével anyagilag növelje a heti egy guenát és meg akarta ismerni a gépiró-üzlet piaci viszonyait. Saját személyét illetően volt egy homályos gondolata, melyről azonban fokozatosan letett, hogy márczius folyamán tanítást vállaljon valamelyik esti iskolában. Hirtelen haláleseteket kivéve azonban esti iskolák Londonban szeptembertől a legközelebbi júliusig nem szokták változtatni a személyzetüket. A magánórák adása is erősen csábította, de megfogható alkalom nem kínálkozott. A számára kínálkozó lehetőségekről nagyon ifjú módon gondolkodott, máskülönben nem töltötte volna az idejét azzal, hogy a melbournei egyetem egyik megüresedett fizikai tanszékére vonatkozó pályázati feltételeket jegyeztesse le. Feljegyezte egy szociális kérdéssel foglalkozó folyóirat megüresedett szerkesztői állását is. Nem gondolta volna ugyan, hogy valaha ilyen munkában legyen része, de hátha a kiadó másként gondolkodik. Szerepelt azonkívül még egy üresedésben levő múzeumi őri állás az etoni kollégiumban.

(Folytatása következik.)

Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában.
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.
Amen.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

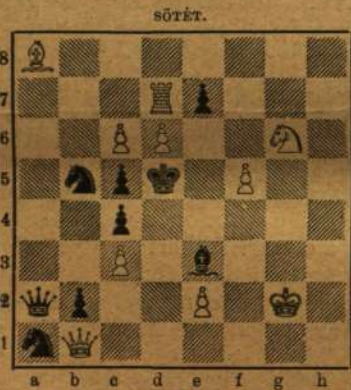
A koronelli dóm. *Turcsányi Elek* fényes kiállításban adta ki könyvét, a mely tudunkkal az első. Verseknél benne és lírai aláfestésű novellák, egy kevésbé termékeny, de mindig bensőséges és művészi szellem őszinte, áhítatos és finom érintkezései a körülötte viharosan sodródó élettel, melynek diszharmonikus árja elől melancholikusán bevonul önmagába, figyelni a saját lelkének reagálását az ablakán át beszűrődő lármára, a saját belsejéből felzengő titkos hangokra, azokra a képekre és képzetekre, a melyek az idegrendszer rejtélyes játéka révén az ember gondolataiban szint játszanak, különös módon kapcsolódnak és elválnak s lassú és izgalmas gomolygás után formákat öntenek. *Turcsányinak* nincs egy szava, a mely ne volna hiteles, belső élményből előtörő, nincs egy sem, a mely kikiabálna halk, temperált és meg-hitt hangköréből, ez a költő hű önmagához és művészetéhez. Kissé szűk köre szorító költészet ez, nagy mélységekre sem száll alá, a virágai télkerítésben nőttek s ezért a színek bágyadtak. De igazi színek, a költő sohasem pótolja őket festékekkel, könnyei valódi könnyek, gyönyöreie sem színpadiak és a gesztusa mindig közvetlen, belülről jött, igaz. Mégis valódi költő s a szívét adja cserébe a jóindulatú érdeklődésért annak, a ki olvassa. A könyv rendkívüli művészi díszszel van kiállítva, papírja, nyomása, szedése fényűző, *Gara Arnold* rézkarcjai és fametszeti iniciáléi, melyek a szöveget díszítik, ennek a finom kezű és hamisítatlan ösztönű művészek legjobb grafikai alkotásai közé tartoznak.

Magyar lírikusok. *Vörösmarty, Komjáthy Jenő, Ady Endre és Harsányi Kálmán* arcképeit próbálja megrajzolni *Alszegey Zsolt Magyar lírikusok* című könyvében. Elég gazdag apparátussal fog feladatába. Sok adatszerű ismerete van a XIX. század magyar és külföldi lírájáról s ezeket az ismereteket asszociációk útján szívesen értékesíti fejtegetéseiben olyankor is, a mikor az asszociáció nem feltétlenül indokolt és inkább csak az író igyekezete arra, hogy ismereteinek feltárással fokozza hitelt az olvasó előtt. Igyekeznek, különösen mikor még ma is aktuális írókról és irodalmi kérdésekről szól, az objektivitás körén belül maradni, a mi nagyjából annyit jelent, hogy az irodalmi dolgokat irodalmi szempontból tárgyalja, nem kever itéleteibe idegen, különösen politikai szempontokat. Ez ugyan negatív érdem, de a mai

viszonyok között mégis érdem. Sok megjegyzése és megállapítása megállja a helyét, mikor kevésbé jelentékeny dolgokról van szó, de az arckép-kompozícióban nincs elég fejlett érzéke a lényeges és jellemző vonások iránt, ezért képeiből nem alakul ki kontúr, a mely a sok részletet összefogná és reliefjük sincs, a mely rajzának megadná a dimenziók szemléletességét. *Vörösmartyról* szóló tanulmánya alig mond lényeges dolgot olyat, a mit mások jobban ne mondtak volna s a többi költők magvát sem bírja megfogni. Talán még *Harsányi Kálmánhoz* járt legközelebb, itt azonban értékelése ingadozik: a szándék köti le a figyelmet és elhanyagolja a megvalósítás — tehát a fődolog — kritikai értékelését. Általában inkább az anyagát bírálja a költőnek, a mondanivalók minőségét, a világról való fogalmaikat és a világhoz való viszonyukat, a mi minden kritikában elsődlegesen fontos szempont, de a tulajdonképeni művészi, sőt a pszichológiai szempontokat is csaknem figyelmen kívül hagyja, vagy ha fölveszi fejtegetései körébe, akkor csak jelentéktelen általánosságokat tud róluk mondani. Ez az egyoldalúság egyrészt súlyos zavarokat okoz a megyarazás és elemzés körül, másrészt meg elárulja gyökeres fogyatkozását: a művészi beleélésre való képesség hiányát. A mint másoknál nem érzi eléggé a kifejezés döntő fontosságát, maga sem mestere a kritikai kifejezésnek, nehezen, kerülgetve és sokszor mellé találva tudja csak kimondani éppen azokat a mondanivalókat, a melyek tömör és erőteljes formulázásban kapnának súlyt és mélységet és a stíljé csak grammatikailag korrekt, logikailag sokszor bukdácsoló, lélektani háttere, a mely a kritikus egyéniségét árulná el, alig van. Az irodalom iránti becsületesség szeretete azonban még hibáiban is rokonszenvesé teszi könyvét, kritikai irodalmunk sivárságában az ilyen könyveknek is örülni kell.

SAKKJÁTÉK.

3185. számú feladvány Scheel J.-től, Slemdal.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

HALÁLOZÁSOK.

Báró Kürthy Lajos, a háború alatti közéleti-művészeti hivatal elnöke, az elmúlt évtizedek politikai és közigazgatási életének kiváló munkása, hirtelen meghalt szeptember 10-én Budapesten, 67 éves korában. A vármegyénél kezdte pályáját s vármegyei ember maradt pályája legnagyobb részén, mint Zólyom-, Komárom- és Borsod-Abaúj-Egyházi vármegyei főispánja. Hű embere volt Tisza Kálmánnak s később Tisza Istvánnak, mint képviselő mindig az ő politikájukat támogatta. Mint kitűnő adminisztratív munkaeoszt neveztek ki a közéleti-művészeti hivatal elnökévé s ezt a tisztét nehéz időkben kitűnően látta el. A kommun bukása után megalkototta a Nemzeti Középpártot s annak ügyvezető elnöke lett. Váratlan halála általános részvételt keltett.

Elhunytak még a közelebbi napokban: *Domahidy István* szatmármegyei nagybirtokos és volt országgyűlési képviselő 85 éves korában, Szatmáron. — *Berecskai Szűcs Jenő*, Fejérvármegye nyug. alispánja 69 éves korában, Székesfehérváron. — *Nemes Sza'ay Miklós* ny. honvédszázados, székesfehérvári városi bizottsági tag 66 éves korában, Székesfehérváron. — *Thirring Béla* kuriai bíró 62 éves korában, Budapesten. — *Závory Sándor* dr., a gleichenbergi fürdő 40 éven át volt orvosa, a régi időkben Fáy Andrásnak, Török Pál püspöknek s a nagy Mikszáthnak orvosa, Budapesten. — *Beöthy Pál* v. b. t. t., a képviselőház volt elnöke, mezőpeterdi birtokos. — *Békési Géza* dr., a m. kir. népjóléti minisztérium helyettes államtitkára 56 éves korában, Budapesten. — *Hegyeshalmi Fischer Elemér* nyug. kir. műszaki főtanácsos 41 éves korában, Budapesten. — *Gyóffy Károly* fővárosi számtanácsos 47 éves korában, Budapesten. — *Tóth Pál* bogyszlói református

lelkész 41 éves korában. — *Éder Hugó* dr., kir. járásbíró, Budapesten. — *Scherer Károly* százados 36 éves korában, Budapesten. — *Tury Tibor* főhadnagy, Budapesten.

Özv. Kézvárszky Brunóné szül. lipóczi Keczer Teréz — Szepesvármegye egykori nagynevű főügyészenek özvegye — 76 éves korában Lőcsén. — *Csécsei Nagy Erzsébet* ismert nevű költőnő, Aradon. — *Özv. Matavoszky Károlyné*, szül. Heyszl Berta 86 éves korában, Kunhegyesen. — *Me. Gy Istvánné*, szül. Rusz Julianna, Budapesten.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 1921. évi 15-dik számában megjelent képtalány megfejtése: *Álló vízben lakik a béka.*

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL.
Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11.
Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

PÁLINKAFŐZŐÜSTÖK
zsirolvasztó- és mosóüstök vörösréz-ből.

Vermorel-rendszerű szőlő-permetező, Szőlőszőlőkészítő, Permező alkatrészek, szummból és sárgaréz-ből, Szőlőszőlők és présék, Korkorcsomorszőlők és daráló, Réparatók és szőlőszőlők.

Bérgálicz, raftia, kőpor, rézámor és kénlap raktárról azonnal kapható: SZONTÁGH PÁL, réz- és szerszámgyár, Budapest, IX., Üllői-út 19. sz.

KELETI J. BUDAPEST, IV. kerület,
Koronaherceg-utca 17.

Gyárt legkülönbözőbb kivitelben: műbábkak, műkezeket, arcvilágítókat, háskötőket, gummigörseárhárnyakokat stb. Dús választék az összes betegápolási gummiárúknak és műszereknek.

JÓ PAJTÁS

BENEDEK ELEK
GYERMEKUJSÁGA

a szívvel-lelket nemesítő történetek, mesék, versek, ismeretgazdagító olvasmányok való-ságos kincsesháza.

Rendes munkáltsái: *Váradi Antal, Vargha Gyula, Lampérth Géza, Avar Gyula, Feleki Sándor, Mihályffy Fái Lenke, Berényi Lászlóné, Tábori Kornél, Kozma Imre, Csánády Sándor, Székely Nándor, Jókay Lajos* stb.

Állandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőktől a gyermekifűságnak való költeményeket.

A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.

Előfizetési ára negyedévre 25 korona. Egyes szám ára öt korona. Mutatványszám-t kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek
BLOCKNER I.
hirdető-irodájában,
Budapest, IV., Semmelweis-u. 4

19. SZÁM. 1921. (68. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ: HOITSY PÁL.
BUDAPEST, OKTÓBER HÓ 16.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11. Előfizetési ára: az okt.—decemberi évnegyedre 60 korona. Kalföldi előfizetésekhöz a postailag meg-állapított viteldíj is csatolandó.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 12 korona.

TENYÉSZÁLLATOK MEGTEKINTÉSE.

A MAGYAR ÁLLATTENYÉSZTŐK BONYHÁDI VÁNDORGYŰLÉSÉRŐL.

ELSŐ DÍJAT NYERT ÖTÉVES TEHÉN, KLEIN ISTVÁN KISDOROGI GAZDA TENYESZTÉSE.

YORKSHIRE TENYESZKAN, BÁRÓ DÓRY ILONA KISDOROGI GAZDASÁGÁBÓL.

A BONYHÁDI TENYESZÁLLAT-DÍJAZÁSRÓL.

SZARKA PÉTER ESETE.

Elbeszélés. — Irta Csűrös Zoltán.

Szarka Péter szabómester volt. Zingár természetű, horpadt mellű, vékony ábrázatú egyéniség volt ő kegyelme, hegyes, rövidke szakállt viselt s ámbár még fiatal sorban levőnek tekintette magát, a sok varrástól a szemére máris pápaszemüveg került. Reggeltől napestig görnyedett a zakatoló varrógépe mellett s két legényével együtt buzgón dolgozott a rendeléseken. Mert a csehbecsülete fenn szárnyalt. A városkában öt tartották a legelső mesternek és módos parasztok, finnyás izlésű úrfiak, tekintélyes hivatalnokok, no meg a katontisztek is, az ő műhelyét keresték előszeretettel. Kezdték megtollasodni Szarka uram.

Ha járt-kelt a városban, az utcán, a sétáren, nyilvános helyeken körültekintve, Szarka Péter szívét büszkeség és öröm fogta el. Mert lépten-nyomon láthatta mozgó embertársain keze művészetét csinálmányait, az elegáns ruhákat, kabátokat, mik mintegy délcegebbé, fiatalabbá, mutatósabbá tették a gazdájukat. Nem kicsi dolog kijavítani, hol miben a természetet kontárkodott, eltüntetni a növekvő egyenlenségeit, pokós emberből karcsú legényt, hajlott öregből deli ifjut varázsolni. Péter jólesően hümögött. Csodálatosan nagyszerűnek találta a maga hivatását. Az igazi szabóművész mint ő, valóban szobrász, fiatalító orvos egyszemélyben. Hej, hány szerelmes embert juttatott, segített ő a jólszabott ruhával tündöklő diadalhoz. És elelmékedvén a dolgok ilyen állásán, néha, a mint kacagó, gögicselő gyereket pillantott meg maga előtt, különös megjegyzéseket mormolt maga elé.

— Lám, lám, te is nekem köszönheted, Szarka Péter bácsinak, hogy élvezheted a mai napon a jó kis napsugárkát!

— És hazamenve, újult erővel fogta meg a munka nyelét, akarom mondani a tüt s a czéznát. Vidáman, halkan füttyürésztett. A fáradságot nem igen vette észre magán, mert, mint vérbeli művész, ki az egekből kapta az ihletet, az alkotás gyönyörűségének és látának hatása alatt állott. Sokszor elmergett barátságos, csillagos estén, kiülve a kis műhely elé:

Milyen nádszál legényt csináljak majd abból a kövér lókupeczből. Nyers anyagnak tekintette az emberi természetet, miképp a szobrász az agyagot. Ugy kell lenni, a természet csak félig végezte el a maga műveleteit. Anyagot teremtett csak a művész keze alá, a ki azt tökéletesebbre megformálja.

Igy élt Szarka uram és sokáig nem zavarta

semmi az életét. A háztartás gondjait Zsuzsáné látta el, egy távoli öreg nőrokon s kívülre Péter más nőszemélyvel nem is érintkezett. Részben nagyon is elfoglalta idejét a tulontúl sok sürgős megrendelés, részben az utcán is inkább nézegette a ruházat irányában a férfinépséget, mint a csacska, bolondos kis asszonykákat. Így hát jámbor életet élt és lelkét nem dülta föl sokáig semmi szenvedély.

Egy szép napon szemközt a Szarka uram műhelyével, a hentesüzlet gazdát cserélt. A régi gazda — vén ficzkó volt már nagyon — meghalt s a boltot új ember vette meg. Tagbaszakadt, szélesvállú, egészséges, poszgasz arcú fiatal hentesmester járt-kelt a pompás piros, lilás, skarlátvörös husok között, barátságos mosolygással szolgálva ki a vevőközönséget.

Szarka Péter csakhamar ismeretségbe került vele. Napszálltakor szívesen eldiskuráltak kettesben, mert hogy mindketten asszony nélkül voltak, egyivásúak, a harminc és negyven év között. Persze, mindenki főképp a maga mesterségével hozakodott, de a mellett a politikára is térült a beszéd sora.

Egyszer a déli órákban Szarka épen bentidőzött a hentesboltban. Zsuzsáné gyöngékedett s így ő maga nézett át ebédhús irányában.

— Mindjárt szomszéd uram, mindjárt, mindjárt.

Mintha szellő suhogna, virág susogna, napfény csapódnék be, valami üde légáramlatot érez a két férfi maga körül.

Gyönyörű kis lány áll kosarával a húskimérő fatönc előtt. A járása muzsika, a nézése tüzes szendeség, a hangja, mint az erdei madárka, a termete, mint egy vadvirág. Nézi, nézi Péter s a szíve valami furcsát dobban. A dobbanás a torkáig hatol. Aztán forróság járja át az ereit, a szeme tágra nyílik, a keze megremegek.

A kis fruska fizetett és ellejtett, mint egy valóságga vált tündérrálm.

— Fekomadtá, — pattantott a kezével a hentes — de helyre jószág!

Péter nem felelt, de a lelkét nyugtalan szomorúság fogta el.

Hazament. Otthon nem ment a munka sehogya. Dolog helyett málázgatott. Az édes tekintetű leánykára gondolt szüntelen s bizonytalan gyötrő érzések között hanyódva, hirtelen üresnek és céltalannak találta a maga életét.

Másnap a hentes eljóságolta.

— Szomszéduram, ma is megfordult az üzletemben az a szép leány. Persze, beszélgettem vele, tréfálkoztam, ő meg csak egyre kacagott.

És megfordul a hentesnél a kis lány nap után. Szarka csak a műhelye ablakából lesi, látja, hogy azok ott ketten, úgy tűnik fel, nagyon is kezdik megérteni egymást... mosolygások... hosszú kézszorítások.

Péter állandóan ott lebzelt ezután a hentes nyakán. Ő is megpróbálta fölvenni az ostromot, de egy-két beszélgetés a kis fruskával elég volt, hogy tudja, hányadán lehet. Persze, persze, könnyű is a választás kettőjük között. A hentesmester nagy, erős, délceges, egészséges, ő meg inczifinczi, koravén.

Attól kezdve nem járogatott át többet. Viszont beállított a vetélytársra.

— Ruha kéne nekem, szomszéd uram, szép, igazi mutatós ruha. Tudja, közeledik a majális, aztán meg a szép kis lány is ott lesz, perzse, vele tánczolok. Hát csak sürgős a dolog nagyon. Fájtós ruha legyen.

Péter reszkető kézzel vett mértéket, a hentes pedig bugyborékoló nevetéssel távozott. Péter nyugtalanul járkált fel s alá és a szívében eddig ismeretlen viharok tomboltak. Megcsinálja-e a ruhát? Épen ő csinálja meg, hogy a másik abban páváskodjék, kevélykedjék? Ej, úgy fogja megcsinálni, hogy mindenki kiröhögje majd azt a másikat! De hát a szabói hírneve, becsülete?

Álmatlanul henteregte végig az éjszakát. Reggel eltökélte magát. Nekiült a munkához és sebesen dolgozott. Két nap múlva elkészült a hentes ruhájával.

A nadrág lötyögős volt, a kabát szűk és mindenek fölött rövid. A majálison csakugyan mindenki mulatott a hentesmesteren. De megtudván, hogy Szarka uram műve az ékteleül furcsa ruha, nagyon csodálkoztak rajta.

— Ugy látszik, már ő is elfelejtette a varrástudományt.

A kis lány a majálison mással tánczolt és faképnél hagyta a hentes, a ki paprikavörös lett a dühtől és megesküdött, hogy mérgezett húst ad ezután Szarka Péternek.

Szarka Péter, a ki szintén jelen volt az erdei mulatságon, könnyű szívevel ült egy asztal sarkán s míg belemerítette fejét egy hatalmas söröskorsóba, egykedvűen hallgatta, mint ócsárolják az ő szabói tudományát.

— Az ember előbb szerelmes legény, csak aztán szabó, — dörmögte és hosszan elmergett egy olyan ruhán, a mit a maga számára fog varni és holtbiztosan meg fogja vele hódítani a kisleányt.

SZABAD GYAKORLATOK.

SÍKFUTÁS STARTJA.

A DÉLPESTVÁRMEGYEI TESTNEVELŐ BIZOTTSÁG IFJUSÁGI TORNAVERSENYE KECSKEMÉTEN.

MRS. ALEXANDER LAW.

Márk Lajos festménye.

MÁRK LAJOS FESTMÉNVEI AMERIKAI MILLIÁRDOS NŐKRŐL.

Márk Lajos, kiváló festőművészkünk még évekkal a háború előtt kiment Amerikába, érvényesülést keresni kiváló tehetségének. Rövid idő alatt ott, a messze idegenben is nagy hírnévre tett szert, különösen mint arcképfestő, a leggazdagabb és legelőkelőbb amerikai társaság tagjai keresték fel műtermét megrendeléseikkel. Egész sorozatát festette az arcképeknek, a melyek nemcsak művészi szépségükkel fogva érdekesekek, hanem azoknál a személyeknél fogva is, a kiket ábrázolnak s a kik Amerika vezérszerepet játszó gazdasági vállalatainak élén álló, milliárdokban számítható vagyonú emberek hozzátartozói.

A művész, mikor amerikai munkásságáról beszélgettünk vele, érdekes dolgokat mondott ennek a sajtóságos társadalmi körnek és általában az amerikai közönségnek a művészethez való viszonyáról, izléséről s a művészszel szemben támasztott követelményeiről.

Az amerikaiak általában véve — mondotta Márk Lajos — eddig nem sokat adtak a művészi nevelésre, de mint mindenben, úgy a művészethez való viszonyukban is rendkívül talentumosak. És náluk a talentum mindent pótol. Így pl. az amateur-művészkedést nem méltányolják semmilyen formában, habár zenéi igényeiket kielégíti a fonográf is, de ha már pénzt adnak ki, akkor a világ legnagyobb művészeit akarják hallani: Caruso, Sarasate s mások Amerikában aratták le legnagyobb sikereiket. A pénzáldozat nem számít, ha egy Rafaelt vagy Rembrandtot akar az amerikai szerezni.

Ha egy művészt ajánlanak neki, vagy rögtön elhatározza magát, hogy megfesteti vele az arcképet, vagy soha. A milliárdos amerikai a legnehezebb modell, öt percig sem tud nyugodtan ülni, elméje roppant arányú üzleti vállalataival van elfoglalva, lépten-nyomon észbe jut valami fontos dolog s minden két-három percében telefonon adja ki a rendelkezéseit.

Ha a művész sikert arat, akkor az amerikai társaság tagjai kézzel-kézre adják tovább egymásnak. Az amerikai, ha rendelő szándéka van, ellátogat a műterembe, körülnéz s aztán azonnal a honorárium kérdésére tér át.

— Nemde, ha jól vagyok informálva, az ön ára ennyi és ennyi?

A megbeszélés után még külön üzleti levél alakjában értesíti a művészt a formalitások

ról, megírja, milyen képet óhajt s minden egyéb feltételt felsorol teljesen üzletszerűen, külön hangsúlyozza: „félreértések elkerülése végett.”

Csak akkor becsülik meg a művészt és hajlandók vele kivételt tenni, ha sikerei vannak. Ha vásárolják a képeit. Az üzleti siker ebben a tekintetben is irányadó náluk. Ha valaki nem szereplő — en vogue — művész, akkor nincs hozzá bizalmuk, bármilyen jó művész egyébként. A művészek előttük csak akkor van értéke, ha finanziaális sikerei is vannak. A sikert aratott művészek aztán keresik az ismeretségét, ragaszkodnak hozzá, befogadják társaságukba, elviszik a klubjukba.

A milliárdos hölgyek között divat, hogy több különböző művészzel is lefestetik magukat. Így pl. egy dúsgazdag hölgy, Mrs. Charles B. Alexander már vagy kilenc-tíz festővel festette le magát, köztük olyan kitűnőkkel mint Sargent, Boldini, La Gaudora, mikor nálam arcképet rendelt.

Az amerikai hölgyek azt szeretik, ha arczuk és a testük összes szépségei minél hatásosabban, minél több bájjal és keccsel és minél fiatalabban jelennek meg a vásznon. Így „successfoul.” Ebből kifolyólag hol kedves, hol komikus jelenetek játszódnak le. Egy ötven év körüli hölgy arcképe ráfeszítettem a szája szöglete alatt azt a bizonyos vonást, a mi gyermekeknek is látszani szokott. A hölgy hevesen tiltakozott! Ő tudja, hogy ez a kellemetlen vonás megvan, de a képen nincs rá szükség.

— De kérem, — mondottam, — e vonás egy hat éves gyermeknek is megvan...

— Egy gyermek azt megengedheti magának, — de én nem!

Az amerikai hölgyeknek a régi angol mesterek: Gainsborough, Hopner, Lawrence stb. az ideáljauk. Nem szeretik az erős színhatásokat, inkább a tört színeket, pasztelltonusokat; az idősebb hölgyek felrakják kincseiket érő, pazar ékszerüket, a fiatalabbak azonban nem. Az amerikai társaságbeli hölgyek egyébként már fiatalon, 14—15 éves korukban kezdik a rizsporozást és festést, ha nem is úgy, mint a párisiak. Mikor modelt ülnek, nagyon érdeklődnek az európai hölgyek társadalmi szokásai iránt, hogyan élnek, öltöznek, milyenek stb. A női portaitnak minél nőiesebbek, a férfi arcképeknek pedig minél férfiasabbnak kell lennie.

Az amerikai ritkán műgyűjtő. Többnyire fegyvert, agancsot, kitémött állatokat gyűjt, sőt egy-két helyen a legfurcsább kitémött halak és tengeri szörnyek gyűjteményével is találkozhatunk.

Amerikában nincsenek divatban a nagy műkiállítások; a mi kiállítás van, azt a műkereskedők rendezik. Minden műkereskedőnek megvan a maga klientelája és legtöbbnyire ezek tekintik meg a kiállítást.

Végezetül elmondom egy öreg süket motor-eke-gyárossal történt esetemet, a kinek a lefestése sziszifuszi gyötrelmeimbe került, mert a legnagyobb ordítózásaimat sem halotta meg.

Az amerikai milliárdosok mindig sürgetik a kép elkészítését, de ezt csináltam a leggyorsabban. Mikor utoljára volt nálam, anynyira kiordítottam magam vele, hogy a torokomat kellett tapogatnom, nem történte valami baja. Mikor hál' Istennek végre az öreg milliomas az ajtóhoz lépett, még utána szóltam:

— Üdvözlöm a felesége öngyagságát! Réműletemre azonban visszalépett és fülehez téve kezét, kérdezte:

— Tessék?

Mire észretértem és magamon kívül ordítottam.

— Semmi, a szerelő volt itt!

— Tessék?

— A szerelő volt itt! — ordítottam ismét többször megemmisültem és kétségbeesve, míg végre valóban elment.

Ezt az arcképet valóban amerikai gyorsasággal festettem meg! Utána két napra elvesztettem a hangomat.

VÁROSI EMBER DALOL.

1.

Őszi alkony, városalkony
Randeúra vár a sarkon;
Egaljáról hosszú túra
Míg eljött e randevúra.

Réten rá jött, sáros is lett,
Bronz ruhája is kifeslett,
Nincsen rajta cifra holmi,
Mégis jó belekarolni.

2.

Az esti város, ő, be szép,
Fenn holdfény ömlik szeretszét,
Lenn villanyár tűra
És földi fényvel megfürösz.

Hölgy jön, ki gyémánttal ragyog,
Gyűlö szemében csillagok,
Ó, mennyi pompa, mennyi fény...
A sarkon koldul egy szegény.

3.

A kormos égen áll a nap,
Felettem tornyok állanak,
Mellettem házak mennek el,
A híd a vizen ünnepel.

A házból nekem menni kell,
Hídról a vízbe lengek el;
A tornyok nem zúgnak ezér,
A dal s a költő véget ér.

Szegedi István.

FÁKLYÁK.

Magyar sikoltás hallszik át a rablott
Végek felől felénk: Segítetek!
A lelkünk szárnyal, ott van véletek,
Most a karunk kiérték, lehanyatlott.

Ki gondosan fürkészed át a tarlót
S a mit találsz — egy-egy kalászfeket
Meződön itt-ott — azt is fölzeded:
A dús rendekbe ne vágnád a sarlót?

Mohács miénk marad: s a húszezer
Elesett hős. — Örök gyász és keserv. —
De még egy harczost keresek a honban:

Segesvárnál vértett el. Sírja hol van?
Szívünkben fákllyák gyúlnak, néma hantok.
Hát a ki meg se halt még? odahagyók?

Petri Mór

MRS. JAMES B. CLEWS.

MRS. JAMES H. KIDDER.

MRS. RICHARD E. ENRIGHT.

MRS. ROBERT E. TODD ÉS CATHERINE.

MÁRK LAJOS AMERIKAI FESTMÉNYEIBŐL.

MRS. JEAN V. WOLKENSTEIN.

MRS. ROBERT E. LIVINGSTON.

MRS. JULIET BREITUNG.

MÉRŐ JOLÁN. (MRS. IRION, A STEINVAY ZONGRAGYÁR ELNÖKÉNEK NEJE)

MÁRK LAJOS AMERIKAI FESTMÉNYEIBŐL.

NÉGYSZERES JUBILEUM A FRANKLIN-TÁRSULATNÁL.

REINWARTH EMIL.

TÉRI SÁNDOR.

HALÁSZ (FISCHER) FÜLÖP.

BERGER KÁROLY.

Ritka szép és megható ünnepe volt október 1-én a Franklin-Társulatnak: a vállalat nyomdájának egyszerre négy derék és mesterségében kitűnő munkása ünnepelte munkásságának ötven éves jubileumát. A Franklin-Társulat igazgatósága, tisztviselő- és munkásszemélyzete szeretettel üdvözölte a négy jubilánst, a kiknek pályafutása szép példája a becsületes, szorgalmas munkás ember életének és a kulturális fontosságú mesterségben való hűségnek. Annál a bensős viszonyról fogva, amely lapunkat a Franklin-Társulathoz fűzi, a jubilánsok mind tettek szolgálatát a „Vasárnapi Ujság”-nak is s ezért, meg az irodalom és a nyomdászat közötti szoros kapcsolatoknál fogva is, örömmel veszünk részt mi is a jubileumi ünnepben: itt közöljük a négy jubiláns arcképét és munkásságuknak leírását annak a szép kiállítás emlékfüzetnek alapján, a melyet a Társulat megbízásából a jubilánsok egyik skaktársa, Andai Gyula írt és a Franklin-Társulat igen szép kiállításban bocsátott közre.

Legbensőbb viszonyban Reinwarth Emillel van a jubilánsok közül a „Vasárnapi Ujság.” Közeli harmincz év óta ő végzi lapunk tördelésének nehéz, kitűnő szaktudást és ízlést kívánó munkáját. Hogy lapunk ez idő alatt szedés, beosztás és belső elrendezés dolgában mindig olyan magas színvonalon állott, az nagy részben kitűnő metörünk, Reinwarth Emil érdeme. Az ő szerény, a nyilvánosság-tól elzárt munkájának igen sokat köszönhetünk, mert ő benne mindig készséges, szakértő és mindenképen megbízható munkatársra találunk. Reinwarth Emil 1858-ban született Szabadkán, gyermekkorát kilencz testvérvével mint anyátlan árva töltötte el; Szabadkán a Dobay-féle (később Szabados Sándor) nyomdában tanulta meg a betűszedés mesterségét. 1876-ban került Budapestre és csakhamar ezután a Franklin-Társulat nyomdájába, ahol megszakítás nélkül dolgozik, friss kedvvel és buzgalommal ma is.

Téri Sándor 1856-ban született Baján, 1869-ben kezdte tanulni a betűszedést, Jókai

és Tóth Kálmán élcslapjait, az „Ústökös”-t és „Bolond Miskát”-t szedte és tördelte: ezek a régi nagy írók nagyon kedvelték őt. A Franklin-Társulat nyomdájában 1882 óta működik megszakítás nélkül, előbb a szedő-szekerény előtt, most már évek óta a nyomdai irodában. Ifjabb éveiben élénk részt vett a nyomdászok egyesületi és társaséletében; jó szíveért, derűs modoráért társai igen szeretik.

Halász (Fischer) Fülöp budapesti származású, 1861-ben született, tíz éves korában lett nyomdászinas, több budapesti nyomdában dolgozott s most 1889 óta működik megszakítás nélkül a Franklin-nyomdában, a melynek ma is példaadóan derék és megbízható embere.

Berger Károly könyvkötő, szintén Budapestben született 1860-ban. 1871-ben kezdte a mesterséget tanulni, sokat küzdött fiatalkorában, budapesti és vidéki nyomdai könyvkötészetekben dolgozott, míg 1898-ban a Franklin-nyomdában ért állandó révbé.

fényimpulzus hatása, vagyis nagyon nagy a tehetetlensége. A gyakorlati alkalmazás céljainak megfelelő megoldást nem is tudtak találni, habár számtalan távfotografáló rendszert konstruáltak már s elméletben valamennyi eléggé szép eredményeket is hozott. Ma már összehasonlíthatatlanul érzékenyebb szelenczellákat tudnak készíteni, mint tíz évvel ezelőtt s a szelén tehetetlenségét is sikerült a minimumra csökkenteni, de a legjobb esetben is nagyon primitív és lassu marad az eljárás és szó sem lehet arról, hogy a képtávíró nagyobb tért hódíthatson magának.

A szelén felfedezése óta a fizikusok teljesen rávetették magukat e különös tulajdonságának kiaknázására és senki sem gondolt arra, hogy más uton próbálják megtalálni a probléma megoldását. Ugy látszott, hogy nincs más mód a fényárnyalatok áramrezgésekké való átalakítására s ez a meggyőződés elterelte a fizikusok figyelmét arról, hogy más oldalról próbálják megközelíteni a megoldást. Most érkezett hír arról, hogy egy francia fizikus végre mégis elhagyta a szelén alapját és kezdettől fogva más módszert választott a cél elérésére s E. Belin-nek ez az új képtávírója első alakjában is ipari alkalmazhatóságot tudott elérni.

Belin a fényképtechnika egy rég ismert fajtát használja fel, a melynél a kópiák relief-szerűen domborodnak ki a papíron. Ilyen reliefszerű kép a gummy nyomás és minden festékes másolás után készült kópia, miknél a negatívról való átvilágítás után a papírról leoldják a festéket azokról a helyekről, miket a negatívon át ható fény nem ért. A kópiákon a festék csak a sötét helyeken marad meg s annál vastagabban, mennél sötétebb a kép illető helye. A reliefszerű domborodás természetesen olyan alacsony, hogy szemmel nem is lehet észrevenni, ha ujjunkat végighúzzuk a képen, megérezzük, hogy az nem sima. Belin ilyen kópiát készít a továbbítandó képről s ezt ráfeszíti egy fonog-

ráfhengerre. A hengeren finom fonográfú fut végig sűrű csavarvonalban, mint a régi Edison-féle első fonográfnál, vagy a mai diktafonoknál, csak hogy a tű nem a tölcser membránjához van erősítve, hanem egy telefonhoz. Mikor a tű végigszalad a reliefképen, hullámmozgást végez és rezgésbe hozza a telefon membránját. Az eredeti fénykép tehát hanggá változik át s mivel a telefon a hanghullámokat elektromos áramingadozásokra változtatja át, máris megvan a kerestet megoldás, hogy a fényintenzitás különbségei pontosan átalakuljanak elektromos áramrezgésekké.

A probléma nehezebbik fele meg van oldva. A membrán tüje alatt végigfut a korongra feszített kép, a tű sűrűn egymás mellett fekvő vonalakra bontja s az áramkörben a világos és sötét helyeknek megfelelő rezgések jönnek létre.

A kép felvevése azon fordul meg, hogy a telefonrezgéseket ismét fényhatásokká változtassuk vissza. Erre a célra a ma már egyre nagyobb alkalmazást találó Blondel-féle oszcillográf szolgál. Az oszcillográf egy elektromágnes két sarka közt egymáshoz nagyon közel kifeszített két vékony fémzáll, mikre apró kis ezüsttűköt van erősítve. Ha az elektromágnes tekerceiben folyó áram erőssége változik, akkor a két fémzáll — mely tulajdonképpen egy vezető zárt áramkör — elfordul jobbra vagy balra és a rajtuk levő tükrök ezáltal jobbra vagy balra hajlítják el a lámpáról ráeső fényugarat. A műszer rendkívül érzékeny, a tükrök másodpercenként sok ezer rezgést is vissza tud adni, tehát a legszaporább hangrezgést is hűen tudja kísérni. Ha tehát az oszcillográf elektromágnesébe a telefonáramot vezetjük be, a rezgéseket a tükröcske egy ide-oda ugráló fénypont képében adja vissza s ezeket a kilengéseket kell most fényárnyalatokra változtatni. Belin készülékénél a fénypont egy olyan ernyre esik, mely egyik szelén átlát-

szó s a másik szélé felé fokozatosan átlátszatlanává válik. Az ernyő tulsó oldalán egy lencse vetíti rá a fényt egy hengeren forgó fényérzékes papírra, a min a fénypont sűrű csavarvonalban szépen reprodukálja a feladó hengeren levő fényképet, mit aztán a rendes úton kell előhívni és állandósítani. Az egyetlen feltétel az, hogy a feladó és felvevő állomás hengere egyforma sebességgel mozogjon, a mi már jelentéktelen feladat.

Belinnek ezt az új rendszerű távfotografálását már kipróbálták Páris-London-Lyon között és hír szerint teljesen bevált, a mi hihető is, mert az egész berendezés ismert és biztosan működő elemekből áll és semmi nehézséget sem okoz az sem, hogy a nagyobb távolságban gyorsan gyengülő egyenáram helyett váltakozó áramot használjanak. Egy 9×12-es nagyságú fénykép teljes átvitele alig ötpercznyi időt vesz igénybe s az átvitt fénykép olyan folytonos, hogy klisé is lehet róla csinálni. Sz. K.

Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában.
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.
Amen.

A hercegprímás és környezete a dominikánus templomból kijövet.

A DOMOKOS-REND HÉTSZÁZ ÉVES JUBILEUMI ÜNNEPE BUDAPESTEN.

Az új püspök a templomból a reformátusok Ráday-utcai székházába megy.

RAVASZ LÁSZLÓ DUNAMELLÉKI REF. PÜSPÖK BEIKTATÁSA.

A SZERELEM ÉS LEWISHAM ÚR.

Regény. (Folytatás.)

Írta H. G. Wells. — Fordította Tonelli Sándor.

A gépiró üzlet kevésbé változatos volt, de sokkalta határozottabb. Akkortájt még a félművelt elemeknek dühöngő versenye nem nyomta le az ügyet ezer szavankint a lehetetlen tíz pence és a rendes ár egy shilling és hat pence volt. Alapul véve, hogy Ethel ezer szót írhat egy óra alatt és hogy öt-hat órát dolgozhat naponként, nyilvánvaló volt, hogy a háztartási kiadásokhoz való hozzájárulását egyáltalán nem lehetett megvetendőnek tekinteni: esetleg harmincz shilling hetenkint. Ez a felfedezés Lewishamot természetesen legelőször kedvezően hangolta. Igaz, hogy szerzőknek, vagy másoknak a hirdetéseit, a kik gépiró-munkát kerestek, nem találta, de a helyett úgy látta, hogy gépirók nagy számmal hirdettek a különböző irodalmi folyóiratokban. Világos volt, hogy Ethelnek is hirdetni kell. „Tudományos szakkifejezésekben teljes gyakorlat”, — ezt kell hozzátenni, gondolta magában Lewisham. A lehetséges alkalmasoknak egész gyűjteményével, reményteljes hangulatban tért haza. Útközben öt shilling ára bélyeget vásárolt.

A GELLÉRTHEGYI KALVÁRIA FELAVATÁSA.

Déli étkezés után Lewisham kissé elfogódva felült, hogy Gadownéval óhajtana beszélni. Az asszony a legnyájasabb képet mutatva nyomban megjelent; semmi sem volt benne az angol háziasszonyok szokásos méltatlankodásból. Nagyon gesztikulált, bőbeszédű volt és mindent megértő, de szerencsétlen módon két nyelvű s az összes kétes pontoknál németre fordította a beszédet. Lewishamot természetesen udvariassága visszatartotta attól, hogy nyomon kövesse őt a két nagy nyelvnek a határán keresztül. Majdnem félórát tartó barátságos eszmecsere végül hat pence engedményre vezetett s mindkét fél meg volt elégedve ezzel az eredménnyel.

Gadowné végig teljesen nyugodt maradt. Lewisham úrnak azonban kipirult az arca, a füle kivörösödött, a haja szétzilálódott, de a hat pence engedmény panaszja jogos voltának az elismerését jelentette.

— Gadowné próbát tett velünk, — mondta, úgyszólván mentegetőzve, Ethelnek. — Feltehetően szükséges volt, hogy határozottan szembezálljak vele. Többé nem hiszem, hogy kellemetlenségünk legyen...

— De a mit a konyhában elhasznált szénről mond, teljesen jogos.

Az eset után a fiatal pár a Kensington Gardensba ment sétálni és — a tavaszi nap oly meleg és kellemes volt — a zenekar közelében két hívogató zöld széket helyet

A FIATAL PÁR A TEMPLOM ELŐTT AZ ESKÜVŐ UTÁN.

A KAÁLI LÁNYOK AJÁNDÉKA (KÉT ÓRIÁSI SZŐLŐFÜRT) A MENYASSZONYNAK. (Mayer János államtitkár (1-tel jelölve) mögött áll neje, menyasszony leánya és a vőlegény.)

Mayer János földmívelésügyi államtitkár Juliska leányának esküvője Szabó Gyula helybeli kántortanítóval Kompolton.

foglalt, melyekért Lewishamnak utólag két pécet kellett fizetni. Azután elmerültek valamibe, a mit Ethel „komoly megbeszélésnek” nevezett. Ethel csodálatos módon megértő volt és kimerítő módon tárgyalta meg a helyzetüket. Különös nyomatékkal fejtette ki a takarékoság szükségességét a háztartási kiadásokban és mélyen sajnálkozott a saját tapasztalatlansága felett. Határozatba ment, hogy Lewisham egy jó háztartási vezérkönyvet szerez be Ethelnek magánhasználatára. Odabaza Ghafferyné a háztartást a „Szükséges tudnivalók mindenről mindenkinék” orákulumszerű utasításai alapján vezette, de ezt a művet Lewisham tudománytalannak ítélte.

Ethel úgy vélte, hogy sokat tanulhatna a hat pécés női folyóiratokból, — a pennys folyóiratok ebben az időtájtban még nem kezdődtek meg. A bőség idejében sokat vásárolt ezekből a kiadványokból, de főleg, mint azt most sajnálkozással ismerte be, a kalapdiszítés és más hasonló hiúságok kedvéért. Így megint az írógép tolt az előtérbe. Lewisham kellemetlen hirtelenséggel eszmélt rá, hogy anyagi eszközeik felbecsülésénél semmit sem irányzott elő az írógép beszerzésére. Ez pedig az általános előírászat időtartamát tizenkét vagy tizenhárom héttel rövidíti meg.

Az estét nagyszámu levél írásával és másolással, borítékok címzésével és válaszbélyegek borítékolásával töltötték. Ezek voltak az optimizmus percei.

Melbourne nagyon szép város — jelentette ki Lewisham, — és az utazásunk oda fényes lehet.

Hangosan felolvasta a melbournei tanszékre való pályázatot, hogy Ethel hallja, hogy írta meg. Működésének és sikereinek a felsorolása láthatólag nem maradt hatástalanul Ethelre.

— Sejtelmem se volt róla, hogy a felét tudod mindezeknek, — mondotta és némileg le volt hangolva viszonylagos műveletlensége miatt. Viszont természetes volt, hogy ilyen biztatás után az iskolai ügynökségeknek szóló levelek a határozott önbizalom hangján szövegeződtek meg.

Az Athenaeum-hoz beküldendő géprási apróhirdetés azonban némi zavart idézett elő Lewisham lelkiismeretében. Miután az apróhirdetést ő maga szépen és részletesen megszövegezte, belefoglalta: „tudományos szak-kifejezésekben teljes gyakorlat”, megtekintette a jegyzeteket, melyeket Ethel másolt le a számára. Ethel kezeírása még mindig kerek és gyerekes volt, a minőnek a whortleyi fasorban megismerte, de interponciója a bizonytalanul alkalmazott vesszőkre és gondolatjelekre szorított és nagy volt benne a hajlandóság, hogy a mit tökéletlenül tudott csak elolvasni, a lehető legkisebb ellenállásnak a törvénye szerint írja le. Az ügyet így azzal az elhatározással ráta le, hogy minden írást át fog nézni és ki fog korigálni, hogy Ethel eleget tessen a vállalt kötelezettségnek. Végeredményben az sem lehet rossz, gondolta zárjel között, ha ő maga valami

biztos tekintélyt olvasgat a mondatok pontos és vesszőzése tekintetében.

Késő estig voltak ezzel a munkával elfoglalva s teljesen megfelleltek a másnapi növénytan vizsgáról. Kis szobájuk a lobogó tüzzel, az égő gázzal és a leeresztett függönyökkel nagyon kedves és otthonos volt s a nagyszámu ajánlkozó levél reménységgel töltötte el őket. Ethel izgatott volt és lelkesedett, majd egészen Lewisham mellé jött és föléje hajolt, hogy lássa, mit írt. Lewisham kérésére előszedte a levélborítékokat a fiókos szekrényből.

— Te igazi segítség vagy nekem, — mondotta Lewisham, hátradőlve a székén. — Úgy érzem, hogy mindent meg tudnék tenni egy leányért, mint te vagy.

— Valóban? — kiáltotta Ethel. — Valóban! Igazán segítségemre vagyok?

Lewisham arca és mozdulata a legteljesebb helybenhagyást fejezte ki. Ethel gyengén elsikította magát örömeiben, megállt egy pillanatra s azután meg nem rendíthető segítségre való hajlandóságának gyakorlati bizonyítása gyanánt, kitárt karokkal rohant az asztal körül feleje. Csak egy szó röppent el az ajkáról:

— Édesem!

Lewisham, félig átölelve, szabadon maradt kezével hátratólta a székét, hogy Ethel a térdére ülhetett...

Ki kétkelhetett volna még benne, hogy valóban segítségemre van?

XXV.

Az első ütközet.

Lewishamnak az esti és a magántanításra irányuló kísérleti lényegükben ideiglenes természetűek voltak. Állandóbb alkalmaztatást célzó pályázatai viszont az aránytalanság hibájában szenvedtek. A melbournei tanári állás példának okáért túlhaladta az érdemeit, bizonyos szempontok pedig kétségessé tették, hogy őt és feleségét tárt karokkal fogadják az etoni kollégiumban. Végeredményben azonban hajlandó volt azt hinni, hogy a south-kensingtoni diák az intellektuális sava a világnak, a ki méltán válogathat a jó állások tömegében, melyek százötven-háromszáz fontot jelentenek évenként és lenézheti olyan alsóbbrendű vállalatok, mint Oxford, Cambridge és az irodalmi Észak versenyt. Az iskolai ügynökségek azonban, melyeket következő szombat felkeresett, nagy mértékben visszaéltek ezzel a hitével.

Blendershin úr első segédje az oxford-streeti szürke kis irodában olyan leplezetlenül tárta fel a helyzetet, hogy Lewisham haragra gyulladt.

— Igazgató-tanítói állás egy alapítványi iskolában... miért nem! — mondta Blendershin úr első segédje. — Miért nem mindjárt püspökséget? ... Mit tetszik szólni, — fordult Blendershin úrhoz, a ki tekintélyes szivarából füstölve lépett be a szobába, — huszon-

egy éves, nincs semmiféle egyetemi rendfokozata, sportban nincs képesítése, kétévi kisegítő-oktatói gyakorlat... igazgató-tanítói állást akar egy alapítványi iskolában!

Olyan hangosan beszélt, hogy a feleknek az előszobában várakozó csapata mindent meghallott.

— Kérem, — mondta Lewisham felhevülve, — ha ismerném az alkalmazási viszonyokat, nem fordultam volna önhöz.

Blendershin egy pillanatig szemügyre vette Lewishamot.

— Milyenek a bizonyítványai? — kérdezte Blendershin úr a segédjétől.

A segéd felolvasta a különböző „oligiák” és „ográfiák” jegyzékét.

— Benlakással ötven font, — mondta Blendershin úr határozottan, — ez az, a mire ön számíthat. Hatvan a legjobb esetben.

— Mennyi? — kérdezte Lewisham.

— Talán nem elég önnek?

— Kevésnek találok.

— Benlakással nyolcvan fontért cambridgei diplomás tanárt kaphatok és még ő hálás nekem, — jelentette ki Blendershin úr.

— De én nem akarok benlakással járó állást, — vetette ellene Lewisham.

— Ezidőszerint nagyon kevés állásunk van benlakás nélkül, — mondta Blendershin úr. — Nagyon kevés. Az állások legnagyobb részét hálóteremfelügyelettel járnak és sétára kell vinni a növendékeket.

— Csak talán nem nő? — vágott hirtelen közbe a segéd, miután egy darabig figyelemmel tanulmányozta Lewisham arcát.

Lewisham szeme a Blendershin úr tekintetével találkozott.

— Az vagyok, — felelte.

A segéd csodálkozása nem ismert határt.

— Ürsten, de hát akkor mit akar kezdeni! — kiáltotta Blendershin úr. — Igaz, hogy még kemény munka áll ön előtt. De én az ön helyében folytatnám és megszerezném a diplomámat, ha már olyan közel vagyok hozzá. Úgy egészen másformák lehetnének a kilátásai.

Szünet.

— A dolog úgy áll, — mondta Lewisham lassan, a cipője orrát nézve, — hogy valamihez fognom kell, míg megszerzem a diplomámat.

A segéd halkán füttyörészett.

— Talán szerezhetünk valami bejáró tanítói állást, — mondta Blendershin elgondolkozva.

— Olvassa meg egyszer fel az írást, Binks. — Figyelmesen hallgatott.

— Vallástani állást nem vállal. Mi ez? — Egy kézműveléssel felbeszélte az olvasást.

— Ostobaság... Ilyen különözködésről nem lehet szó, vegye tudomásul. Húzza ki...

Egyetlen angol középfokú iskolában nem kaphat állást, ha kijelenti, hogy vallástani állást nem vállal. Ilyesmí magától értetődik...

Ne is beszéljünk róla... Maga nem hisz... hát ki hisz? Százan és százan vannak ugyanabban a helyzetben mint ön. Tanárok lel-

BOROK, KONJERSEK.

SZŐLŐ ÉS GYÜMÖLCSÖK.

A BALATONFÜREDI GYÜMÖLCS-, SZŐLŐ- ÉS BORKIÁLLÍTÁSRÓL.

készek és más egyebek. Ne is beszéljünk róla...

— De ha megkérdeznék?

— Anglikán egyház. Ebben az országban mindenki, a ki nem más felekezetű, az anglikán egyháznak a híve... Elég nehéz lesz megszerezni valakit az ön számára ilyen nehézségek nélkül is.

— De hát ez... hazugság, — vélekedett Lewisham.

— Jogi filckéz, — felelte Blendershin úr. — Mindenki megérti. Ha ön nem akarja megérteni, kedves barátom, semmit sem tehetek önért. Mehet újságírónak, vagy dokkmunkásnak. Az élettapasztalatai után ítélve, inkább dokkmunkásnak.

Lewisham arca majd elvörösödött, majd pedig fehérre vált. Dúsnak még mindig nem nevezhető bajuszát sodorgatta és huzgálta.

— Kompromisszum... értse meg, — mondta Blendershin úr, jóakarattal nézve Lewishamot. — Egyszerű kompromisszum.

Lewisham először került életében annak szükségserűsége elé, hogy hidegvérrel hazudjék. Egyszerre lecsúszott önmegbecsülésének rideg magaslatáról s következő szavai már nem voltak őszinték.

— Nem ígérhetem meg, hogy hazudok, ha felvetik előttem a kérdést, — mondta fennhangon. — Nem tehetem.

— Húzza csak ki, — fordult Blendershin a segédhez. — Ilyesmí felesleges emlegetni... Azután ön nem említi, hogy tud rajtot tanítani.

— Nem is tudok, — felelte Lewisham.

— Akkor ki kell adni a rajzmintákat és

vigyázni kell, hogy ne lássák magát rajzolni, — magyarázta Blendershin. — Ez így szokás.

— De ez nem rajzitanítás...

— Az, a mit nálunk rajzitanítás alatt értenek, — mondta Blendershin. — Ne mételezze meg az agyát pedagógiai elvekkel. Ezek teszik tönkre a fiatal tanárokat... Írja be: rajzitanítás... Azonkívül gyorsírás...

— De kérem, — tiltakozott Lewisham.

— Gyorsírás, francia nyelv, könyvelés, kereskedelmi földrajz, síkmértan...

— De mindezekhez én nem értek!

— Mondja kérem, — folytatta Blendershin és nyomatékos szünetet tartott a mondata közben, — van a nevének, vagy önnek magánvagyon?

— Nincs, — felelte Lewisham.

— Nos hát akkor...?

Újabb szünet, újabb erkölcsi zuhanással egybekötve, azután a beleütközés egy újabb akadályba.

— De hátha rájönnek? — habozott Lewisham.

Blendershin mosolygott.

— Nem a tanítói tudás, hanem a tanítási akarás a fontos, vegye tudomásul. Azonfelül nem is jönnek rá. Azok az igazgatók, a kikkel mi dolgozunk, semmire se jönnek rá.

— Ők maguk mindezeknek a dolgoknak a tanításához nem értenek, következésképpen azt hiszik, hogy ezeket nem is lehet tanítani.

Ha nekik pedagógiáról beszél, ők a gyakorlati tapasztalataikról beszélnek. Mindent ki nyomtatnak azonban a prospektusaikba és azt akarják, hogy minden szerepeljen az órarendjükön... Itt van például a kereskedelmi földrajz... Mi az: kereskedelmi földrajz?...

— Mi nem dolgozhatunk hiába, — magyarázta a segéd.

AZ ÁLLAMI FÖLDMIVES ISKOLA KIÁLLÍTÁSA.

MATHIÁSZ JÁNOS KIÁLLÍTÁSA.

A KECSKEMÉTI GAZDASÁGI KIÁLLÍTÁSBÓL.

— Nem is szükséges, — mondta Lewisham. — Az üzlet tiszta...
 — Londonban lakik? — kérdezte Blendershin.
 — Igen, — felelte a segéd Lewisham helyett.
 — Rendben van, — hagyta helyben Blendershin. — A levelezési díjtól ebben az esetben eltekinthetünk. Mindenesetre most nem vagyunk a szezonban és pillanatnyilag sokat remélhet. Néha van csak változás, esetleg husvétkor... Másról nem lehet szó...
 Délután. Van még valaki, Binks?

... A Maskelyne, Smith és Thrums cég magasabb rendű munkát végzett mint Blendershin, a kinek az alsőbbosztályú magániskolák és a gyengébb fajtájú alapítványi iskolák voltak a specialitása. Tényleg, Maskelyne, Smith és Thrums annyira felsőbbrendűek voltak, hogy először egyenesen megtagadták, hogy Lewishamot könyveikben előjegyzésbe vegyék. Lewishamot nagyon is kurtán, egy bántó előkelőséggel beszélő és öltöződi fiatalember vallatta, kinek szeme a kihallgatás tartama alatt majnem odatapadt a Lewisham vízhatlan gallérijára.

— Nehezen a mi esetünk, — jelentette ki és egy formulát tölt Lewisham elé, hogy töltse ki. — Leginkább felső osztályok és előkelő intézetek...

Miközben Lewisham a formulát nagyszámú „ologia” és „ografia” felsorolásával kitöltötte, egy hercegi megjelenésű ifjú úr lépett be és a bántó előkelőségű fiatalembert barátságos módon köszöntötte. Lewisham az írás felé hajolva is megfigyelte, hogy vetélytársa a mesterségben hosszú szalonkabátot, patent csattos bőrczipőt és élesre vasalt szürke nadrágot visel. Ujabb szempontokkal kellett bővíteni a versenyről alkotott felfogását. Az előkelő fiatalember egy szemhunyorítással Lewisham vízmentes gallérijára irányította az ujjonnan érkezettnek a figyelmét, a ki szemöldökének a rándításával és ajkának alig észrevehető félrehúzásával felelt.

— Választ kaptam attól a castlefordi pasastól, — mondta az ujjonnan jött. — Érdemes róla komolyan beszélni?
 (Folytatása következik.)

Csonka Magyarország — nem ország,
 Egész Magyarország — mennyország.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Furcsa vendég. Nadányi Zoltán verseskötvét nagy és örvendő meglepetéssel olvastuk végig. Ismertük egy régebbi verseskötvét: *Kerekderő* volt a címe, kedves, meleg, őszinte versek voltak benne, de nem volt igazi súlyuk és a muzsikájuknak nem volt megkülönböztető hangja, a miről rá lehetett volna ismerni, hogy itt egy ember önmagát énekli. Új könyvéből, mely *Furcsa vendég* címmel jelent meg, épen ez cseng ki a legerősebben: egy erősen egyéni, mindenki másétól különböző hang, a melynek gazdag modulációja van s minden ritmusával észrevehetően beleygő-kerezik egy élet szervezetébe, szinte érezni lehet benne, mint a művész éneklésében, a testi valóságot, a lélekzetvételt, a vér lüktetését, az éneklő személyével való szerves kapcsolatot. Nadányi Zoltán rátalált önmagára és ime, egyszerre megszólal benne az igazi költő gazdag orchestra: az élet képei dúsan, színesen tolonganak képzelete előtt, a nyelv készségesen odanyújtja neki a kifejezésre legalkalmasabb formákat, a gondolat tisztán kialakulva, a maga természetes formájában nyilatkozik meg előtte. Lírai regisztere szélesen tárul fel: a keserű harag, zord bánat, gyöngéd ellágyulás, merész lázadás és tehetetlen lefokozottság, lihegő érzéki lobogás és finom, szemérmes hódolás, az étellel való viaskodás és az clettől való fájdalmas menekülés hangja egyformán megvan benne. A forma csaknem mindig tiszta és teljes. — van néhány vers a kötetben, a mely példája lehetne annak, hogy mint kell valamit teljesen, egész hangulati tartalmával együtt versbe foglalni a nélkül, hogy csak egy szóval is többet vagy kevesebbet mondana a kelleténél. *Piros-fehér-zöld* című ciklusát szeretnők odaadni a bombaszt-irredentizmus versfaragóinak kezébe, — megtanulhatnák belőle, hogyan tud bánni az, a ki csakugyan költő, a mai magyar keserűség, lázongás, önkínzó vergődés és büszke bizakodás nemes anyagával, a mely igazi költőjére vár.

Dante Monarchiája. A Dante iránti érdeklődés föllendülésének, melyet a mostani hatszáz éves évforduló nálunk is előidézett, becses eredménye

az a most megjelent könyv, a melyben Balanyi György kegyesrendi tanár, az ismert történetíró lefordította s tartalmas bevezetéssel és jegyzetekkel ellátva kiadta a nagy költonék a monarchiáról szóló latinnyelvű munkáját. Ez a cím nemcsak azért érdekes, mert Dante politikai nézetei vannak benne lerögítve, hanem azért is, mert egyik legnevezetesebb dokumentuma annak az évszázados harcoknak, a mely a középkorban a császárság és a pápaság között az elsőbbségért folyt. Ebben a harcban Dante ghibellin, vagyis császárságpárti volt s ezért kellett száműzetésbe mennie, mikor Firenzében a welfek pártja jutott a győzelemre. Ghibellin meggyőződését fejté ki a monarchiáról szóló könyvében, melyet élete vége felé írt: a szkolasztikus filozófia ezidőben szinte kötelező érvényű szabályai szerint fejté ki a független császárság szükségességét. A munka nemcsak nevezetes történeti dokumentum, hanem mint írói mű is kiválik korából, elvont szillogizmusain is keresztülvilágít Dante meggyőződésének heve és nemes páthosza. A pápa-pártiak annak idején nagyon haragudtak erre a könyvre, a mely nagy szolgálatot tett a császárság pártjának: polemikákat írtak ellene, eretneknek bélyegezték és még nyomtatása előtt indexre tették. Hogy mégis nagy volt iránta az érdeklődés, annak bizonyága a fennmaradt számos képevel és több nyomtatott kiadás. Magyarul most jelenik meg először; fordításával Balanyi György igen komoly és hozzáértő munkát végzett. A szép kiállítású könyvet az „Élet” könyvkiadó-vállalat bocsátotta közre.

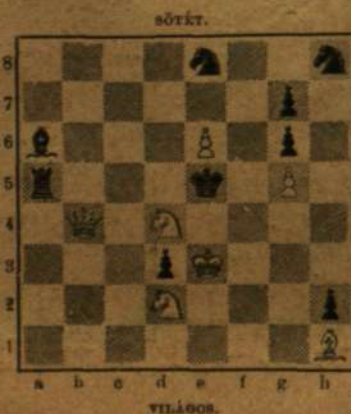
HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokon: *Maderspach* Lívius bányatanácsos, 82 éves korában Rákospalotán. Fia volt Maderspach Károlynénak, a kit a szabadságharc utáni időben Haynau püribekjei megvesszőztek hazafias magatartása miatt. Kiváló bányászati szakember volt, a ki e téren jelentős irodalmi munkásságot is fejtett ki. Élete vége felé Zólyomban lakott, de a csehek részéről magyar érzése miatt sok kellemetlenségnek volt kitéve s ezért Rákospalotára költözött fiahoz s itt érte utól a halál. — *Mayer* Károly miniszteri tanácsos, volt országgyűlési képviselő, Temes vármegye volt főjegyzője 66 éves korában Budapesten. — *Kincsesy* Péter a Sátoraljaújhegyi Függetlenségi Kör dízelnöke Sátoraljaújhegyen. — *Krausz* Gusztáv, ref. főgimn. tanár, zeneis-kola-tulajdonos 63 éves korában Budapesten. — *Perényi* Dezső dr., ismert fővárosi orvos, 57 éves korában Budapesten. — *Szilárd* Béla, a dorogi kerület nemzeti gyűlési képviselője a budapesti Vöröskereszt-kórházban. — *Becsey* Károly dr., Szeged volt országgyűlési képviselője és a Szegedi Függetlenségi Párt volt elnöke Szegeden. — *Molnár* Imre dr., pénzügy-miniszteri h. államtitkár, a Magyar Földhitelintézet kormánybiztos, a vaskorona-tend lovagja, 58 éves korában. — *Mengele* Antal nyug. tábornok a XVII. helyőrségi kórházban. — *Grünfeld* Zsigmond dr., szénicezi (Nyitra megye) volt járási tisztiorvos, 58 éves korában. — *Schön* Zsigmond nyug. ezredes, számvevőbizt. Dunaharaszti. — *Szabó* Adolf ny. m. kir. erdőigazgató Nagybányán. — *Voytha* Elemér műszaki tüzérszázados és neje, Rimanóczy Erzszt hat éves fiacskája, *Elemér*, Budapesten.

Özvegy *Gál* Lajosné, szül. Riemann Matild 73 éves korában Budapesten. — *Faith* Mátyásné, szül. Wozinodszky Antónia, körmöczbányai állami főreáliskolai igazgató özvegye, 64 éves korában Budapesten. — *Földényi* Istvánné szül. Vörös Gabriella 39 éves korában Pestszentlőrincen. *Knoblauch* Margit, az O. K. H. tisztviselőnéje, 24 éves korában Budapesten. — *Auer* Juliska 20 éves korában Budapesten.

SÁKKJÁTÉK.

3186. számú feladvány Bahr H.-66, Christiania.

Világos indul és a második lépésre untott ad.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 1921. évi 16-dik számában megjelent képtalány megfejtése: *Egymásnak teremtel szívek.*

Felolós szerkesztő: **HOITSY PÁL.**
 Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
 Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

BERSON
GUMMISAROK
 MINŐSÉGE UTOLÉRHETETLEN!

PÁLINKAFŐZŐÜSTÖK
 zsirolvasztó- és mosóüstök vörösrézből.

Részletes, rafinált, képmor, rézköpeny és kénlapraktárral azonnal kapható.

SZONTÁGH PÁL
 réz- és szezszámgyár
 Budapest, IX., Üllői-út 19. sz.

KELETI J. BUDAPEST, IV. kerület,
Koronaherczeg-utca 17.

Gyárt legkülönbözőbb kivitelben: műlabákat, műszereket, sörkötőket, hűtőket, gummigőcsér-hariznyákat stb. — Dús választék az összes beteg-ápolási gummidrúknak és műszereknek.

JÓ PAJTÁS
BENEDEK ELEK
GYERMEKUJSÁGA

a szívet-lelket nemesítő történetek, mesék, versek, ismeret-gazdagító olvasmányok való-ságos kincsháza.

U Rendes munkatársai: *Váradi* Antal, *Vargha* Gyula, *Lampérth* Géza, *Avar* Gyula, *Feketi* Sándor, *Mihályffy*né Fái Lenke, *Berényi* Lászlóné, *Tábori* Kornél, *Kozma* Imre, *Csanády* Sándor, *Szekely* Nándor, *Jókay* Lajos stb.

Állandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőktől a gyermekifjúságnak való költeményeket.

A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.

Előfizetési ára negyedévre 25 korona. Egyes szám ára öt korona. Mutatványszám t. kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek
BLOCKNER I.
 hirdető-irodájában,
 Budapest, IV., Semmelweis-u. 4

20. SZÁM. 1921. (68. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, OKTÓBER HÓ 23.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
 Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési ára: az okt.—decemberi évfolyamra 60 korona.
 Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 12 korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-állapított viteldi is csatolandó.

AZ EGYETEMI TANÁCS FOGADJA A KORMÁNYZÓT AZ EGYETEM KAPUJA ELŐTT.

A KOLOZSVÁRI FERENCZ JÓZSEF TUDOMÁNY-EGYETEM ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSA SZEGEDEN.